

Lisbeth L. Petersen, lögtingskvinna:

Við diplomati kunnu nógvir trupulleikar greiðast

- Í ST snýr alt seg um diplomati, at duga at snúgva sær og at tala sína sök. Tey, ið veruliga hava nakað at siga, viga hvørt orð, sum gleppur teimum av munni.

- Sum luttakarar kunnu vit ikki gera so nóg, men tað hevur týðning kortini at vera við, tí tú lærir nóg. Men fáa vit fullveldi seti eg spurnartekin við, um vit skulu taka lut, tí tá skulu vit rinda fyrri okkara egnu luttøku. Pengarnir kunnu nýtast betri onkra aðra staðni, sigur Lisbeth L. Petersen.

TURID KJØLBRO

Síðani 1990 hava føroyskir og grønlandskir politikarar havt í boði at hava tvey umboð við í donsku sendinevndini á aðalfundinum hjá ST í New York, sum er á heysti á hvørjum ári. Løgtingskvinna og kommunalpolitikkarin, Lisbeth L. Petersen, var við seinasta heyst, og í gjárkvöldið greiddi hon frá luttøkuni og upplivingunum í Mettustovu í Havn.

- Danska stjórnin vil vísa, at hon gongur virkin uppí arbeiðið í ST og at Føroyar og Grønland eru við, sigur Lisbeth L. Petersen.

Umboð fyrri Grønland var Laannguaq Lyngse, sum Lisbeth L. Petersen framman undan kendi. Hon hevur verið býráðsformaður í Nuuk og sum limur í figgjarnevndini í landstinginum hevur hon vitjað í Føroyum.

Saman við hinum í donsku sendinevndini hittu tær sjálfvan Koffi Annan, ið er aðalskrivari í ST.

- Tað er sjálvsagt eitt serligt upplivsi, tí hann er jú kendur um allan heim. Ein lítill maður við stórum útstráling. Orsøkin til, at hann vitjaði okkum var, at danin Poul Nielson hevði boðið honum morgunmati. Poul Nielson er í uppskoti til ein nevndarsess í UNDP, sum er størsti menningarfelagsskapurin í ST. Formaðurin í hesi nevnd er næstur hjá sjálfum aðalskrivarum. Sum eg havi skilt dugir Poul Nelson væl at fáa pening til vega og tað er tí, at hann kemur uppá tal, sigur Lisbeth L. Petersen.

Friðarvarðveitandi

Danska sendinevndin, sum er politikarar, embætisfólk og grasrótssfelagsskapir, sokallaðir NGO-arar, ið stendur fyrri Non Government-Organisation, heldur til fyrri seg á ST-Missjónini. Aðalfundurin varir í tveir mánaðir og føroysku politikararnir taka lut ein mánað í part. Finnur Helmsdal, lögtingsmaður, var við á aðalfundinum frá fyrri partin

av aðalfundinum, tá ið høvudsturnar í sambandi við aðalfundin vórðu hildnar, meðan Lisbeth L. Petersen var við seinna mánaðin, tá ið allir fundirnir í kjalarvörnum vórðu hildnar.

- Hvønn morgun høvdu vit fund í donsku sendinevndini á ST-Missjónini, har avtalur vórðu gjørdar fyrri dagin. Fundir vórðu hildnar ymsa staðni í býnum og vit finga at vita, hvat kundi hava áhuga fyrri okkum og hvørji evni vóru á skránni, greiðir Lisbeth L. Petersen frá.

- Aðrenn eg fór av stað høvdi eg í, um hetta yvirhøvur var viðkomandi fyrri okkum. Men eg havi veruliga fingið eygni upp fyrri, hvussu stóran týðning og hvussu stórt virði ST í grundini hevur. Tað hevur ómettaligan stóran týðning, at allar hesar tíðirnar hittast. Við diplomatiskum arbeiði kunnu nógvir trupulleikar greiðast. Alt er frægari enn kríggj. Friðarvarðveitandi herliðini hjá ST hava fingið nógvar atfinningar. Til dømis í Somalia vóru herliðini blandad uppí kríggj, men tað var tí, at har var ikki friður tá ið tey komu til landið. Uppgávan hjá hesum herliðum er at varðveita frið, sum longu er staðfestur.

- Eitt, sum gjørdi stórt inntrykk á meg, var arbeiðið, sum International Peace Academy fremur. Tey fara á staðið fyrri at royna at fáa frið millum ættarbolkar, minnilutar, upprunafólk og onnur, ið liggja í stríði. Nógva staðni er henda uppgávan sera trupul, grasrøturnar á staðnum leggja nógva orku í og royna at ávirka støðuna. Takkað verið teimum verður nóg gjørt, sigur Lisbeth L. Petersen.

Skuldarspurningurin

Nógvir felagsskapir eru í umfatandi ST-arbeidnum og nógvir fundir eru alla tíðina. Har verður granskað og lagt fram, viðgjørt og gjørt av. Aftlanir gjørdar og settar í verk um all títandi evni.

Nógvi fólk, nógvar eldsálir, nógvi pappír og sjálvsagt eisini nógvi pengar.

- Høvuðsevnini á aðalfundinum vóru rúsevnis-trupulleikar, mannarættindi, yvirgangur og kríggj. Roynt verður alla tíðina at fáa felagsniðurstøður, sum ymsu londini kunnu arbeiða viðari út frá. Og tað er sjálvsagt ógvuliga trupult, tí ikki færri enn 185 lond eru limir í ST. Londini eru bytt í bólkar. Til dømis er afrikansku londini fyrri seg, tey latinamerikansku fyrri seg, tey eystureuropeisku fyrri seg og tey vestureuropeisku fyrri seg og so framvegis. Tað skal eitt stórt diplomatiskt arbeiði til fyrri at kunna gera niðurstøður, sum øll hesi ymsku londini kunnu standa inni fyrri, sigur Lisbeth L. Petersen.

- Skuldarspurningurin hjá ST er ein tann størsti trupulleikin, stovnurin hevur at dragast við. USA er tann størsti skuldarin og amerikanskar hava ymsar umberingar fyrri ikki at gjalda. Teir siga eisini, at ST-stovnurin er ov dygur, at alt gongur seint fyrri seg, og at pappírsveldið er stórt. Eg havi varhuga av, at ST sum stovnur ikki er væl umtóktur í Amerika. Arbeiðið hjá ST fevnir jú um øll heimsins lond og amerikanskar hava onkursvegna nóg mikið við seg sjálvar. Tey vita lítið um Europa og hava heldur ikki stórvægis áhuga at kenna til víður-skiftini her. Eitt orðatak millum amerikanskar politikarar er, „onkur snísir niðri á Balkan, fær alt Europa krim“. Við øðrum orðum, at europearar eru ov sartin. Veruleikin er tó, at USA leggur uppí kríggj og ósemjur aðra staðni.

Løynilígg skjól

Í kjallaranum á gomlu ST-høvuðsborgini var Lisbeth L. Petersen á fundi, har Richard Butler, leiðari UNSCOM, greiddi frá um trupulleikarnar í Irak.

- Hetta var ein tann størsta upplivingin á ferðini. Richard Butler er ein rølgur,

men avgjørdur maður. Hann greiddi frá, at Irak er eitt sera ríkt og fruktugt land við nógvi móguleikum, og at fátækradómur er skapt av iraksku stjórnini. Í fundaruminum vóru nakrir stálkassar, sokallaðir hósna-farmakassar og teir hava eina heilt serliga søgu. Vit minnst øll, at tveir versynir Saddam Husseins rýmdu úr Irak. Tá greiddi hesin eini versynurin frá, at loynilígg skjól hjá iraksku stjórnini vóru fjald fyrri ST-efirlitsfólkunum í hesum kassum á einum hósna-farmi. Tað var ein rættiliga lógin kensla at sita í rúminum, har hesin kassarinn, sum eftir øllum at døma hava so stóran týðning, vóru, sigur Lisbeth L. Petersen.

Aftlanin var, at donsku luttakararnir skuldu hitta kenda senatorin fyrri demokratarnar, Edward Kennedy, bróður kenda forsetan J. F. Kennedy. Henda aftlanin var tó av ongum, men í staðin hittu tey høgru hond hjá senatorinum, ið er ein kvinna, Edward Kennedy hevur í nógvi ár stríðst við at fáa samtykt eina nýggja lóg um skjúkratrygging, ið tryggjar allar amerikanskar so ella so, men republikanarnir vilja ikki vita av henni.

- Meiningin var, at Edward Kennedy frá donsku sendinevndini skuldi fáa innlit í, hvussu hesi víður-skifti eru í Danmark. Í USA stýra tryggingarnar øllum. Tað almenna letur bert ein lítlan part av skjúkratryggingini og hevur tú ikki eina góða trygging fært tú bert ta heilt neyðturviliga víðgerðina. Hóast Edward Kennedy hevur roynt so ofta at broyta skipanina heldur hann á at fáa samtykt eina nýggja lóg um trygging. Uppskotið er at tvinga allar arbeiðsgevarar at gjalda trygging fyrri arbeiðsfólki, síðani skal landið taka sær av teimum, ið ikki eru arbeiðsfør. Henda kvinnan, sum er høgra hond hjá senatorinum, hevði biðið um at hitt donsku sendinevndina. Tað verður onga-



- Tað hevur verið eitt sera stórt upplivsi at taka lut á aðalfundinum hjá ST. Í byrjanini vóru so nógvi inntrykk, at eg hevði um at gera við at snúgva sær, sigur Lisbeth L. Petersen.

Mynd: Álvur Haraldsen.

ntið í USA sum í Danmark, at tað almenna rindar fyrri alt, men endamálið er at fáa eina beiri skipan enn ta verandi, sigur Lisbeth L. Petersen.

Eingin samskipan

Kona ein av donsku luttakarunum á ST-aðalfundinum fekk eina heilt serliga uppliving. Hon er heimasjúkrasystir og skipað varð so fyrri, at hon eina viku kundi vera við eini heimasjúkrasystir, sum arbeiði í teimum fátækastu og teim ríkastu býlingunum í New York.

- Trupulleikin við heimarøktini í New York er, at har er als eingin samskipan og tí fer nógvi peningur til spillis. Í Chinatown var hon inni hjá einum eldri kinesara. Ein heimahjálpari sat inni hjá honum allan dagin og gav hon mat, tá ið hann var svangur. So komu onnur og gjørdi annað fyrri hann uttan at nakað av hesum varð samskipað.

- Seinna um dagin kom hon so í tann ríkara býarpartin og har kom hon inn til eina eldri damu, sum tósaði spansk. Har var ógilega fint og henda skuldi á vitjan. Tað vísti seg so, at hetta var mamma Julio Iglesias og hann kom á gátt meðan tey vóru har.

- Heimasjúkrasystirnar í teimum ringastu býarpart-

unum hava líverjar, annars koma tær ikki, tí har eru so nógvi brotsmannalið orsakad av stóru rúsevnismissið. Henda danska heimasjúkrasystirin hevur nógvar royndir í yrkinum, men hon lærði nógvi hesa vikuna. Hon hevði aldri droymt um, at so stórt veseladømi er til. Og niðurstøðan hjá henni var, at tað er nógvi, sum ikki skal eftirapast av amerikanarum. Ein sovordin rúgva av pappírnum skulu fyllast út til tryggingarfeløgini og stóru partur av degnum fer til hetta arbeiðið, í grundini meiri enn til at vitja tey sum hava tory.

Á ferðini hittu Lisbeth L. Petersen eisini Michael Douglas, ein av kendastu sjónleikarunum í USA. Hann er Missioner of Peace og hevur í sínum ungu árum gingið mótmælissongur imóti kríggj.

- Hann letur sítt kenda ummæli til ST fyrri at marknaðarføra eina og hvørja góða sök. Hann helt fyrilestur um vápnasölu og hann fekk nógvar næskar og ágangandi spurningar frá fundarluttakarunum, sum hann dugdi væl at svara. Ein var til dømis, hvussu hann kundi tosa imóti vápn, tá ið vápn verða seld á gøtuni í USA, sigur Lisbeth L. Petersen.